

Hof Karlsruhe buigt zich over EU-noodfonds

Maurits Kuypers
Berlijn

Het constitutionele hof in Karlsruhe oordeelt woensdag of het Europese noodfonds verenigbaar is met de Duitse grondwet.

Het Constitutionele Hof in Karlsruhe maakt aanstaande woensdag bekend of het permanente Europese noodfonds ESM verenigbaar is met de Duitse grondwet. Minstens de helft van de acht rechters heeft hier ernstig twijfels over. Toch zullen ze akkoord gaan, zij het onder strikte voorwaarden, zo verwachten rechtsgeleerden in Duitsland.

'Ik denk dat het hof, ondanks grote bezwaren, het niet zal aandurven het ESM te blokkeren', zegt Matthias Kumm van de Humboldt Universität Berlin. 'De rechters weten dat heel Europa naar hen kijkt', zegt Christian Pestalozza van Freie Universität Berlin. 'Dat verhoogt de druk enorm. Maar verwacht ook weer niet dat ze makkelijk over hun bezwaren heenstappen. Een groot deel van de rechters

weet tot nu toe nog niet eens hoe ze gaan stemmen.'

Voor Europa en de euro zou het een zware tegenslag zijn als het oordeel van Karlsruhe negatief uitvalt. Het ESM is ervoor bedoeld om halverwege volgend jaar de rol over te nemen van het voorlopige noodfonds EFSF, dat dan ophoudt te bestaan. Mocht het ESM er dan niet komen, dan hebben zwakke eurolanden geen vangnet meer. Volgens veel economen zal dat leiden tot nieuwe marktturbulenties en speculatieve aanvallen op landen als Spanje en Italië.

Volgens Kumm mogen verrassingen woensdag absoluut niet worden uitgesloten. Van rechtbankpresident Andreas Voßkuhle is bijvoorbeeld bekend dat hij — op juridische gronden — tegen het ESM is. Hij vindt eigenlijk dat de bevolking zich via een referendum zou moeten uitspreken over het noodfonds. Kumm: 'Zes maanden geleden was een referendum nog een onvoorstelbaar scenario, maar inmiddels is dat allang niet meer zo. Het feit dat er in Duitsland de laatste maanden steeds

openlijker over wordt gesproken, geeft dat al aan.'

Volgens Hanno Kube, hoogleraar aan de Johannes Gutenberg-Universität Mainz, draait alles om de interpretatie van artikel 79 uit de Duitse grondwet. Dit is een bijzonder artikel dat slechts weinig andere landen kennen. Het verklaart ook het belang van het constitutioneel hof van Karlsruhe voor Duitsland.

Artikel 79 wordt ook wel de 'eewigheidsclausule' genoemd en houdt in dat er binnen de Duitse grondwet een aantal grondrechten zijn die in geen geval mogen worden aangetast, ook niet als er een parlementaire meerderheid voor is.

De clausule kan worden gezien als erfenis uit de tijd van het nationaal-socialisme toen bepaalde

'Een referendum was zes maanden geleden nog onvoorstelbaar, maar dat is allang niet meer zo'

grondrechten met voeten werden getreden. Artikel 79 moet ervoor zorgen dat dit nooit meer zou gebeuren. Het wetsartikel heeft natuurlijk in de eerste plaats betrekking op de mensenrechten, vervat in artikel 1 van de Duitse grondwet. Daarnaast heeft de clausule echter ook betrekking op artikel 20 waarin het principe van democratie wordt beschreven. Onder dit principe valt onder andere het recht van de Duitse volksvertegenwoordiging om besluiten over de nationale begroting altijd in eigen handen te houden.

'En precies daarom gaat het woensdag', zegt Kube. 'Vorig jaar, toen het constitutioneel hof zijn licht liet schijnen over het Griekse hulpprogramma, was dit al een thema en dat zal het nu weer zijn. De grote vraag die de rechters zich zullen stellen is of met het ESM gewaarborgd is dat het parlement de macht houdt over de nationale begroting. Denken ze dat dit niet het geval is, dan zullen ze ofwel zeggen dat het ESM niet aan de wet voldoet, of ze zullen voorwaarden stellen.'

Volgens Pestalozza kunnen de rechters om twee dingen vragen. Ten eerste kunnen ze vragen om een plafond voor de Duitse bijdrage aan het ESM-fonds. Ten tweede kunnen ze eisen dat het ESM niet op eigen houtje besluiten neemt zonder het Duitse parlement eerst om toestemming te vragen.

Volgens Kube is verder nog een spannend punt of de rechters iets zullen zeggen over de mogelijke invoering van een banklicentie voor het ESM-fonds. Binnen Europa zijn hier de meningen over verdeeld, grof gezegd zijn de noordelijke eurolanden tegen en het zuiden voor.

De implicaties zijn groot, want als het ESM een banklicentie heeft kan het veel makkelijker geld uitleenen. Kube zou het daarom niet merkwaardig vinden als het constitutioneel hof deze mogelijkheid meeneemt in zijn oordeel. 'Wat ze bijvoorbeeld kunnen doen is vragen om een speciale paragraaf binnen de Europese ESM-wetgeving waarin specifiek staat vermeld dat het ESM geen geld mag ontvangen van de ECB.'

